

Research Paper

Pathology and strategies for improving Iran's public diplomacy from the perspective of new information technologies

Sajjad Basisefat¹, Mashaallah Heydarpour^{*2}, Ali Shirkhani³

1. PhD Student, Department of Political Science, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran
2. Assistant Professor, Department of International Relations, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran
3. Professor, Department of Political Science, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran

ARTICLE INFO

Abstract

PP: 326-352

Use your device to scan and
read the article online

Keywords: *Public diplomacy, digital diplomacy, new information technologies, soft power*

In the present era, public diplomacy, as one of the key tools in foreign policy and as a complement to the official diplomacy of countries, plays an important role in shaping the image of a country in the international arena. The Islamic Republic of Iran, given its rich history, diverse culture, and human capacities, has great potential for promoting public diplomacy. However, Iran faces serious challenges such as ineffective communication with international communities, lack of effective strategies in using new information technologies, and inefficient media management. These problems have caused Iran's image to be affected by negative propaganda and misconceptions at the global level. At the same time, Iran also has opportunities that can help promote public diplomacy. Utilizing new information technologies, utilizing cultural and historical capacities, and strengthening scientific diplomacy can help improve the status of Iran's public diplomacy. Iranians living abroad can also act as unofficial ambassadors and promote Iran's positive messages in host countries. To maximize these capacities, suggestions have been made including developing a comprehensive digital diplomacy strategy, strengthening cooperation with international media, and effective media crisis management. Ultimately, Iran's public diplomacy requires a comprehensive and coordinated approach that can identify existing weaknesses and, by taking advantage of opportunities, promote Iran's true and positive image in the international arena.

Citation: Basisefat, S. , Heydarpour, M. and Shirkhani, A. (2024). **Pathology and strategies for improving Iran's public diplomacy from the perspective of new information technologies**. *Geography (Regional Planning)*, 14(57), 326-352.

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.471908.4126

*** Corresponding author:** Mashaallah Heydarpour, **Email:** mashallah.heidarpour@gmail.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Given its geopolitical position and as a country with a rich history and culture, Iran has great potential to enhance its public diplomacy. However, Iran's public diplomacy faces serious challenges in using modern information technologies. These challenges include the lack of a comprehensive and integrated strategy, weakness in content production, infrastructure limitations, and enemies' soft war. On the one hand, international sanctions and pressures create a negative image of Iran in the global media, and on the other hand, weakness in internal communications and lack of coordination between various institutions prevent the effective exploitation of existing capacities. Given the increasing importance of public diplomacy in today's world and the key role of modern information technologies in this field, this study attempts to provide a comprehensive and in-depth analysis to help policymakers and researchers, who can help effectively improve Iran's public diplomacy by accurately identifying challenges and providing technology-based solutions. In this regard, this research seeks to answer the following questions: What factors have caused Iran to face challenges in using new information technologies in public diplomacy? What solutions are there to overcome these challenges? And how can these technologies be used to enhance Iran's image in the world?

Methodology

The research method used for this paper is a combination of qualitative library methods and content analysis to achieve a more comprehensive analysis of the challenges, opportunities, and solutions related to this field. This multifaceted approach can help provide more accurate and practical results.

Results and Discussion

By carefully examining the sources and studies conducted in the field of Iranian public diplomacy and the role of new information technologies in it, we can reach several general conclusions: The increasing importance of new technologies: In today's world, new technologies have become a

powerful tool for shaping public opinion and diplomacy. Iran is also forced to make maximum use of these technologies in order to improve its position in the international arena. The existence of a gap between potential and performance: Despite the high potential of new technologies in promoting Iranian public diplomacy, there is still a significant gap between the existing potential and actual performance. This gap is due to various factors, including a lack of resources, the lack of a comprehensive strategy, lack of coordination between different agencies, and technical limitations. The need to change the approach: To promote Iranian public diplomacy, there is a need to change the approach from traditional diplomacy to digital diplomacy. This change in approach requires creating the necessary infrastructure, producing attractive and targeted content, active interaction with audiences, and using data analysis tools.

Conclusion

Ultimately, Iran's public diplomacy requires a comprehensive and coordinated approach that can identify existing weaknesses and use opportunities to promote a true and positive image of Iran in the international arena. This requires close cooperation between governmental and non-governmental institutions, effective use of new information technologies, and attention to the opinions and needs of global audiences. By implementing the proposed solutions and paying attention to opportunities, Iran can strengthen its position in the international arena and be recognized as an effective actor in public diplomacy. These changes will not only help enhance the national image but can also lead to strengthening cultural and social relations with other countries. Overall, the future of Iran's public diplomacy in the digital age is very promising. By using modern tools and technologies, Iran can be more effectively present in the international arena. However, to achieve this goal, careful planning, appropriate investment, and comprehensive cooperation between various agencies are needed. By adopting appropriate solutions and overcoming existing challenges, Iran's public diplomacy can be transformed into a powerful tool for advancing national goals.

References

1. Izadi, Jahanbakhsh, (2013) Pathology of Public Diplomacy of the Islamic Republic of Iran, Tehran: Abrar Institute for Contemporary Studies.
2. Bakhtiari, M. (2011). "Public Diplomacy and Soft Power.
3. Pourhasan, A. (2016). Digital Economy: Challenges and Opportunities. Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies.
4. Khadamdadeh, J.; Izadi, J. (2019). "Structural Pathology of Public Diplomacy of the Islamic Republic of Iran". Strategic Policy Research Quarterly.
5. Khadamdadeh, J.; Izadi, J. (2019). "Structural Pathology of Public Diplomacy of the Islamic Republic of Iran". Political Studies Quarterly.
6. Khorasani, M. (2008). Soft Power and Modern Public Diplomacy.
7. Rezaei, Atefeh. (2017). Public Diplomacy in Iran: Challenges and Opportunities. Tehran: Institute of Islamic Culture and Thought.
8. Saedi, M. (2019). Public Diplomacy in the Age of Social Networks. Tehran: Ney Publishing.
9. Soltanifar, M., & Khanzadeh, L. (2013). Media Diplomacy of the Islamic Republic of Iran (Forsat Challenges, Pathology and Strategies). Culture-Communication Studies, 14
10. Shoerbaf, Javad, (1400) Digital Diplomacy; Breaking the Boundaries of Traditional Diplomacy
11. Salehi, Azita. (1400). "Iran's Public Diplomacy: Challenges and Opportunities". Quarterly Journal of International Relations Studies.
12. Attared, F.; Motaharnia, M.; Torabi, M. (1402). "Analytical Model of the Public Diplomacy of the Islamic Republic of Iran in the Islamic World". Quarterly Journal of Transcendental Politics.
13. Fattahi, Adel. (2016). Public Diplomacy in Iran: Challenges and Opportunities. Tehran: Islamic Culture and Thought Research Institute,
14. Castells, M. (2005). The Information Age: Economy, Society and Culture. Tehran: Ney Publishing.
15. Garnett, J. (2001). Soft Power: A New Tool of Power in the Age of Globalization. Tehran: Ney Publishing.
16. Moradi, H. (2018). Iranian Media Diplomacy: Challenges and Solutions. Tehran: University of Tehran.
17. Mir Hosseini Seyed Abdolhamid, Hossein Mohammadi Doostdar, Quarterly Journal of Soft Power Studies, 2014
18. Masoumeh Zamanian, Seyed Mehdi Sharifi, Mohammad Hassan Sheikholeslami, Abbas Nargesian, Comparative Study of Digital Diplomacy of America, Britain, China and Russia, 2014, International Media Research
19. Mohammad Abdolhossein Zadeh, New Approaches in Science and Technology Diplomacy, 2015, Nasa'alem Journal, Year 6
20. Nye, Joseph, (2010), Soft Power, (Tools for Success in International Politics), Translated by Seyed Mohsen Rouhani and Mehdi Zolfaghari, Tehran: Imam Sadeq University Press
21. -Asgharirad, J. (2020). "Public Diplomacy for a Global World: The United States and Iran". San Jose State University.
22. -Stimson Center (2024). "Iran Needs A New Foreign Policy Approach".
23. (Melissen, J. (2005). "The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations").
24. - Digital diplomacy: The impact of the internet on international relations. (2008). Westcott, N

فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)

دوره ۱۴، شماره ۵۷، زمستان ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

مقاله پژوهشی

آسیب شناسی و راهکارهای ارتقا دیپلماسی عمومی ایران از منظر فن آوری های نوین اطلاعاتی

سجاد بسی صفت: دانشجوی دکتری، گروه علوم سیاسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

ماشالله حیدرپور*: استادیار، گروه روابط بین الملل، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

علی شیرخانی: استاد، گروه علوم سیاسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
در عصر حاضر دیپلماسی عمومی به عنوان یکی از ابزارهای کلیدی در سیاست خارجی و به عنوان مکمل دیپلماسی رسمی کشورها، نقش مهمی در شکل دهی به تصویر یک کشور در عرصه بین المللی ایفا می کند. جمهوری اسلامی ایران با توجه به تاریخ غنی، فرهنگ متنوع و ظرفیت های انسانی خود، پتانسیل های زیادی برای ارتقاء دیپلماسی عمومی دارد. با این حال، ایران با چالش های جدی مانند ارتباط ناکارآمد با جوامع بین المللی، فقدان استراتژی های مؤثر در استفاده از فناوری های نوین اطلاعاتی، و مدیریت ناکارآمد رسانه ها مواجه است. این مشکلات باعث شده اند که تصویر ایران در سطح جهانی تحت تأثیر تبلیغات منفی و تصورات نادرست قرار گیرد. در عین حال، ایران دارای فرصت هایی نیز هست که می تواند به ارتقاء دیپلماسی عمومی کمک کند. بهره برداری از فناوری های نوین اطلاعاتی، استفاده از ظرفیت های فرهنگی و تاریخی، و تقویت دیپلماسی علمی می تواند به بهبود وضعیت دیپلماسی عمومی ایران کمک کند. همچنین، ایرانیان مقیم خارج از کشور می توانند به عنوان سفرای غیررسمی عمل کرده و پیام های مثبت ایران را در کشورهای میزبان ترویج دهند. برای بهره برداری حداکثری از این ظرفیت ها، پیشنهاداتی شامل تدوین استراتژی جامع دیپلماسی دیجیتال، تقویت همکاری با رسانه های بین المللی، و مدیریت مؤثر بحران رسانه ای ارائه شده است. در نهایت، دیپلماسی عمومی ایران نیازمند یک رویکرد جامع و هماهنگ است که بتواند نقاط ضعف موجود را شناسایی کرده و با استفاده از فرصت ها، تصویر واقعی و مثبت ایران را در عرصه بین المللی ترویج دهد.	شماره صفحات: ۳۵۲-۳۲۶ از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید واژه های کلیدی: دیپلماسی عمومی، دیپلماسی دیجیتال، فن آوری های نوین اطلاعاتی، قدرت نرم

استناد: بسی صفت، سجاد، حیدرپور، ماشالله و شیرخانی، علی. (۱۴۰۳). آسیب شناسی و راهکارهای ارتقا دیپلماسی عمومی ایران از منظر فن آوری های نوین اطلاعاتی. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۴(۵۷)، ۳۲۶-۳۵۲

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.471908.4126

* نویسنده مسئول: ماشالله حیدرپور. ایمیل: mashallah.heidarpour@gmail.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

دیپلماسی، فن اجرای سیاست خارجی و راهی در جهت پیشبرد اهداف، منافع، سازوکارها در محیط بین‌المللی و شامل کلیه اقداماتی است که یک دولت در روابط خارجی خود در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، تجاری، مالی، تکنولوژیک، امنیتی و نظامی با هدف افزایش منافع از مسیر سیاست خارجی انجام می‌دهد. در این معنا کلیه اقدامات دولت‌ها در تعامل یا تقابل با یکدیگر ذیل مفهوم دیپلماسی قرار می‌گیرد. در حقیقت دیپلماسی ظرف تعاملات واحدهای سیاسی با یکدیگر صرف نظر از محتوای این تعاملات است. دیپلماسی در واقع ابزار و روشی برای رسیدن به اهداف مورد نظر کشورها از طرق مسالمت آمیز و گفت و گو محور است. (Melissen, 2005: 56).

با پیشرفت فناوری های نوین اطلاعاتی، ابعاد دیپلماسی عمومی دچار تحولاتی شگرف شده است. با ورود اینترنت به فضای عمومی و دسترسی عامه مردم به این صناعت جدید غرب، انقلابی عمیق همه وجوه زندگی عصر جدید را در بر گرفته است. فضای مجازی و اینترنت دوران جدیدی را رقم زده است که مطلقاً با دوره های قبل خود قابل مقایسه نیست. کشورها با چالش‌ها و فرصت‌های جدیدی مواجه هستند که نیازمند تحلیل و بررسی دقیق است. با گسترش فناوری های نوین اطلاعاتی، دیپلماسی عمومی نیز تحولات شگرفی را تجربه کرده است. دنیای دیجیتال میان کاربران جدید و قدیم اطلاعات فاصله نوری انداخته و انبوهی دیتا و اطلاعات تولید شده در هر موضوعی، بشر را با حیرت و تحیر و اختیار و انتخاب نامحدود مواجه کرده است در میان همه وجوه زندگی فردی و جمعی، امروزه روابط و سیاست خارجی کشورها نیز تحت تاثیر تحولات عمیق فناوری اطلاعات و ارتباطات قرار گرفته است. فن آوری شهروندان جدید آفریده که مهمترین برتری دولت‌ها و حساسیت خاص آنان در طول تاریخ را به نام "مرز" از میان برداشته است. فقدان مرز و نبود مرزبندی های رسمی و سنتی، خصیصه ذاتی فضای جدید است و از این منظر همه دولت‌ها در تکاپوی مواجهه دقیق و درست و مصلحت اندیشانه با این پدیده اند به همین منظور در صدد اصلاح مدل های حکمرانی و در پی آن کاربست مدل های جدید سیاستگذاری در حوزه‌های مختلف بویژه دیپلماسی برآمده اند. از این منظر قدرت سیاسی و سیاست خارجی و دیپلماسی کشورها تابعی از میزان حضور در فضای مجازی و کاربست آن در عرصه های مختلف و ایجاد تفوق در این زمینه قلمداد می شود. (شعرباف، ۱۴۰۰)

در این میان، ایران با توجه به جایگاه ژئوپلیتیکی خود و به عنوان کشوری با تاریخ و فرهنگ غنی، پتانسیل‌های زیادی برای ارتقاء دیپلماسی عمومی خود دارد. با این حال، دیپلماسی عمومی ایران در استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی با چالش‌های جدی مواجه است. این چالش‌ها از جمله می‌توان به نبود یک استراتژی جامع و یکپارچه، ضعف در تولید محتوا، محدودیت‌های زیرساختی و جنگ نرم دشمنان اشاره کرد. از یک سو، تحریم‌ها و فشارهای بین‌المللی موجب ایجاد تصویری منفی از ایران در رسانه‌های جهانی

شده و از سوی دیگر، ضعف در ارتباطات داخلی و عدم هماهنگی بین نهادهای مختلف، مانع از بهره‌برداری مؤثر از ظرفیت‌های موجود می‌شود. (سلطانی فر و خانزاده، ۱۳۹۲).

با توجه به اهمیت روزافزون دیپلماسی عمومی در دنیای امروز و نقش کلیدی فناوری‌های نوین اطلاعاتی در این حوزه، این پژوهش تلاش می‌کند با ارائه یک تحلیل جامع و عمیق، به سیاست‌گذاران و پژوهشگران کمک کند که با شناسایی دقیق چالش‌ها و ارائه راهکارهای مبتنی بر فناوری، می‌توان به بهبود مؤثر دیپلماسی عمومی ایران کمک کند. در این راستا، این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤالات است که چه عواملی باعث شده است تا ایران در استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی در دیپلماسی عمومی با چالش مواجه شود؟ چه راهکارهایی برای رفع این چالش‌ها وجود دارد؟ و چگونه می‌توان از این فناوری‌ها برای ارتقای تصویر ایران در جهان استفاده کرد؟.

روش تحقیق

روش تحقیق مورد استفاده برای این مقاله ترکیبی از روش‌های کتابخانه‌ای کیفی و تحلیل محتوا می‌باشد تا بتواند به تحلیل جامع‌تری از چالش‌ها، فرصت‌ها و راهکارهای مربوط به این حوزه دست یابد. این رویکرد چندجانبه می‌تواند به ارائه نتایج دقیق‌تر و کاربردی‌تر کمک کند.

مبانی نظری تحقیق

نظریه قدرت نرم^۱

جوزف نای (Joseph Nye) مفهوم قدرت نرم را به عنوان توانایی یک کشور در تأثیرگذاری بر دیگر کشورها از طریق جذابیت فرهنگی، سیاسی و اجتماعی تعریف می‌کند. این نظریه به دیپلماسی عمومی به عنوان ابزاری برای اعمال قدرت نرم اشاره دارد که می‌تواند به شکل‌دهی به تصویر مثبت یک کشور در سطح جهانی کمک کند. او معتقد است که قدرت نرم از طریق فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست‌های خارجی اعمال می‌شود. به عبارت دیگر، قدرت نرم زمانی مؤثر است که یک کشور بتواند دیگران را به ارزش‌ها و سبک زندگی خود جذب کند و از این طریق بر رفتار آنها تأثیر بگذارد. (نای، ۱۳۸۹: ۱۸)

نظریه دیپلماسی عمومی

نظریه دیپلماسی عمومی برای اولین بار در سال ۱۹۶۵ توسط ادmond گولیون (Edmund Gullion) مطرح شد. او این مفهوم را در زمان تأسیس مرکز ادوارد مورو (Edward R. Murrow) برای دیپلماسی عمومی در دانشگاه تافتس (Tufts University) به کار برد. گولیون دیپلماسی عمومی را به عنوان تلاش برای تأثیرگذاری بر نگرش‌های عمومی و شکل‌دهی به سیاست‌های خارجی معرفی کرد. این مفهوم به تدریج گسترش یافته و به عنوان یکی از ابزارهای کلیدی در سیاست‌های بین‌المللی و قدرت نرم

^۱. Soft Power

شناخته شده است، که جوزف نای نیز در تحلیل های خود به آن پرداخته است. این نظریه دیپلماسی عمومی بر اهمیت ارتباطات فرهنگی، رسانه ای و آموزشی تأکید دارد و به بررسی چگونگی استفاده از این ابزارها برای ارتقاء منافع ملی می پردازد. (بختیاری، ۱۳۹۰: ۲۵)

نظریه ارتباطات بین المللی

نظریه ارتباطات بین المللی به طور مشخص توسط مارشال مک لوهان و برخی دیگر از نظریه پردازان در قرن بیستم توسعه یافت. مک لوهان به خاطر ایده هایش درباره تأثیر رسانه ها بر جامعه و ارتباطات شناخته می شود و نظریات او به تحلیل چگونگی تأثیر فناوری های ارتباطی بر روابط اجتماعی و فرهنگی پرداخته است. با این حال، نظریه پردازان دیگری نیز در این حوزه فعالیت داشته اند. این نظریه به بررسی چگونگی تبادل اطلاعات و پیام ها بین کشورها می پردازد. مطالعه بر روی رسانه ها، شبکه های اجتماعی و فناوری های نوین اطلاعاتی به عنوان ابزارهای کلیدی در این فرآیند اهمیت زیادی دارد. (خراسانی، ۱۳۸۷: ۱۹)

نظریه کنش جمعی^۱

نظریه کنش جمعی به طور عمده توسط آلفرد شوتر و تالکوت پارسونز توسعه یافته است. این نظریه به بررسی چگونگی شکل گیری و سازمان دهی کنش های جمعی در جوامع انسانی می پردازد و به تحلیل عواملی که افراد را به همکاری و عمل جمعی ترغیب می کند، می پردازد. این نظریه به ما کمک می کند تا بفهمیم چگونه افراد می توانند با هم همکاری کنند و چگونه عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر این همکاری تأثیر می گذارند. این نظریه به بررسی چگونگی همکاری افراد و گروه ها برای دستیابی به اهداف مشترک می پردازد. در زمینه دیپلماسی عمومی، این نظریه می تواند به تحلیل چگونگی همکاری بین نهادهای دولتی و غیردولتی، سازمان های غیردولتی و جامعه مدنی برای ارتقاء تصویر ملی کمک کند. (نای، ۱۳۸۹: ۵۴)

نظریه تعاملات فرهنگی^۲

نظریه تعاملات فرهنگی به طور عمده توسط استوارت هال، جامعه شناس و نظریه پرداز فرهنگی بریتانیایی، مطرح شد. او یکی از بنیان گذاران مکتب مطالعات فرهنگی در انگلستان بود و به بررسی چگونگی تأثیر فرهنگ بر روابط اجتماعی و سیاسی پرداخته است. نظریه تعاملات فرهنگی به بررسی چگونگی تبادل و تأثیر متقابل فرهنگ ها بر یکدیگر می پردازد. این نظریه بر این باور است که فرهنگ ها نه تنها به صورت مستقل وجود دارند، بلکه در تعامل با یکدیگر شکل می گیرند و تغییر می کنند. نظریه تعاملات فرهنگی به ما کمک می کند تا بفهمیم چگونه فرهنگ ها در یک دنیای جهانی شده با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند و چگونه این ارتباطات می توانند بر هویت ها، ارزش ها و رفتارهای اجتماعی تأثیر بگذارند. این نظریه به ویژه

¹. Collective Action Theory

². Cultural Interaction Theory

در زمینه‌های مربوط به مهاجرت، جهانی‌سازی و تنوع فرهنگی اهمیت دارد. این نظریه بر اهمیت تبادل فرهنگی و تعاملات انسانی در تقویت روابط بین‌المللی تأکید دارد. دیپلماسی فرهنگی به عنوان بخشی از دیپلماسی عمومی می‌تواند به تقویت روابط میان کشورها کمک کند و تصویر مثبت‌تری از یک کشور ارائه دهد. (خداماد، ایزدی، ۱۳۹۸: ۸۶)

نظریه گفتمان

نظریه گفتمان عمدتاً توسط میشل فوکو، فیلسوف و جامعه‌شناس فرانسوی، مطرح شد. فوکو در آثار خود به تحلیل گفتمان به عنوان یک ابزار برای بررسی روابط قدرت و دانش پرداخته و تأکید کرده است که گفتمان‌ها نه تنها بیان‌کننده اطلاعات، بلکه سازنده واقعیت‌های اجتماعی نیز هستند. نظریه گفتمان به بررسی چگونگی تولید معنا و تأثیر آن بر روابط اجتماعی می‌پردازد. فوکو گفتمان را به عنوان مجموعه‌ای از گزاره‌ها تعریف می‌کند که به یک صورت‌بندی خاص تعلق دارند و این گزاره‌ها می‌توانند بر شکل‌دهی به تفکر و رفتار افراد تأثیر بگذارند.

نظریه گفتمان به ما کمک می‌کند تا بفهمیم چگونه زبان و ارتباطات می‌توانند بر ساختارهای اجتماعی تأثیر بگذارند و چگونه قدرت از طریق گفتمان‌ها تولید و بازتولید می‌شود. این نظریه در حوزه‌های مختلفی از جمله جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، مطالعات فرهنگی و زبان‌شناسی کاربرد دارد. این نظریه بر نقش زبان و گفتگو در شکل‌دهی واقعیت اجتماعی تأکید دارد. در زمینه دیپلماسی عمومی، دولت‌ها تلاش می‌کنند تا گفتمان غالب در مورد خود را شکل دهند و از طریق کنترل رسانه‌ها و تولید محتوا، بر افکار عمومی تأثیر بگذارند. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۴۵).

نظریه شبکه‌های اجتماعی

نظریه شبکه‌های اجتماعی به طور عمده توسط مانوئل کاستلز، جامعه‌شناس و نظریه‌پرداز برجسته، مطرح شد. او این نظریه را در کتاب سه جلدی خود با عنوان "عصر اطلاعات" توسعه داد که در آن به تحلیل ساختارها و تغییرات اجتماعی در عصر دیجیتال و تأثیر فناوری‌های ارتباطی بر جامعه پرداخته است. نظریه شبکه‌های اجتماعی به بررسی چگونگی ارتباطات و تعاملات میان افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها در قالب شبکه‌های اجتماعی می‌پردازد. این نظریه بر این باور است که روابط اجتماعی از طریق شبکه‌ها شکل می‌گیرند و این شبکه‌ها می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر رفتارها، هویت‌ها و ساختارهای اجتماعی داشته باشند. (سعیدی، ۱۳۹۸: ۶۷).

فناوری‌های نوین اطلاعاتی

مبانی نظری فناوری‌های نوین اطلاعاتی به بررسی جنبه‌ها، تأثیرات و کاربردهای این فناوری‌ها در جوامع معاصر می‌پردازد. فناوری‌های نوین اطلاعاتی به مجموعه‌ای از ابزارها و سیستم‌ها اشاره دارد که برای جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، پردازش و انتقال اطلاعات استفاده می‌شوند. این فناوری‌ها شامل سخت‌افزارها (مانند کامپیوترها و شبکه‌ها)، نرم‌افزارها (برنامه‌های کاربردی) و سیستم‌های ارتباطی (مانند اینترنت و

تلفن های همراه) هستند. تاریخچه فناوری اطلاعات به اوایل دهه ۱۹۹۰ برمی گردد که با ظهور اینترنت و توسعه نرم افزارهای جدید، تحولی در نحوه ارتباطات و دسترسی به اطلاعات ایجاد شد. فناوری های نوین می توانند فرایند تصمیم گیری را تسهیل کنند و به کارکنان کمک کنند تا با دسترسی به داده های بیشتر و بهتر، تصمیمات مؤثرتری اتخاذ کنند. فناوری های نوین اطلاعاتی با وجود مزایای فراوان، چالش هایی نیز به همراه دارند. از جمله این چالش ها می توان به حریم خصوصی، امنیت اطلاعات، نابرابری دیجیتال و اعتیاد به اینترنت اشاره کرد. با این حال، این فناوری ها فرصت های بی نظیری را نیز برای توسعه و پیشرفت جوامع فراهم می کنند. (کاستلز، ۱۳۸۴: ۳۳)

دیپلماسی عمومی ایران

مبانی نظری دیپلماسی عمومی ایران با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی خاص و جایگاه خود در روابط بین الملل، بر چند پایه ذیل استوار است:

۱. اسلام و دیپلماسی:

اسلام به عنوان دین رسمی ایران، تأثیر عمیقی بر مبانی نظری دیپلماسی عمومی این کشور داشته است. مفاهیمی همچون برابری، عدالت، رحمت و همزیستی مسالمت آمیز که در اسلام مورد تأکید قرار گرفته اند، به عنوان اصول راهنما در دیپلماسی عمومی ایران عمل می کنند. همچنین، مفاهیمی چون جهاد اکبر (جهاد با نفس) و امر به معروف و نهی از منکر، بر اهمیت تبلیغ ارزش های اسلامی و مقابله با مفسد اخلاقی در روابط بین الملل تأکید دارند. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۴۵)

۲. انقلاب اسلامی و دیپلماسی عمومی:

گفتمان انقلاب اسلامی به عنوان یک چارچوب نظری جامع برای دیپلماسی عمومی ایران عمل می کند. این گفتمان بر مفاهیمی مانند استقلال، آزادی، عدالت، مقاومت و مبارزه با استکبار تأکید دارد. دیپلماسی عمومی ایران تلاش می کند تا این گفتمان را به جهان منتقل کند و از طریق آن، تصویر مثبتی از ایران در افکار عمومی جهانی ایجاد کند. این انقلاب با تأکید بر استقلال و خودباوری، راهبردی متفاوت از دیپلماسی سنتی را در پیش گرفت و بر اهمیت دیپلماسی مردمی و گفتگوی تمدن ها تأکید کرد. (رضایی، ۱۳۹۶: ۶۷)

۳. مقاومت و مقابله با استکبار:

مقاومت در برابر استکبار و سلطه گری یکی دیگر از مبانی نظری دیپلماسی عمومی ایران است. این مبنا بر اساس باور به اینکه ایران هدف توطئه های دشمنان خارجی است، شکل گرفته است. در این رویکرد، دیپلماسی عمومی به عنوان ابزاری برای افشای چهره واقعی دشمنان و بسیج افکار عمومی جهانی علیه آن ها مورد استفاده قرار می گیرد. (مرادی، ۱۳۹۷: ۸۲)

۴. دیپلماسی فرهنگی و تمدن:

دیپلماسی فرهنگی یکی دیگر از مدل‌های مهم در دیپلماسی عمومی ایران است. این مدل بر استفاده از عناصر فرهنگی مانند هنر، ادبیات، موسیقی و سینما برای معرفی ایران و تمدن ایرانی-اسلامی به جهان تأکید دارد. دیپلماسی فرهنگی می‌تواند به تقویت روابط بین‌المللی، افزایش درک متقابل و بهبود تصویر ایران در جهان کمک کند. (رضایی، ۱۳۹۶: ۸۷)

تعریف مفاهیم کلیدی

دیپلماسی عمومی: مجموعه‌ای از اقدامات و تلاش‌هایی است که یک دولت برای شکل‌دهی تصویر مثبت از خود در افکار عمومی کشورهای دیگر انجام می‌دهد. این کار معمولاً از طریق ارتباطات، فرهنگ، اطلاعات و سایر ابزارهای نرم‌افزاری صورت می‌گیرد.

فناوری‌های نوین اطلاعاتی: مجموعه‌ای از ابزارها و روش‌هایی است که برای جمع‌آوری، پردازش، ذخیره‌سازی و انتقال اطلاعات استفاده می‌شوند. این فناوری‌ها شامل اینترنت، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های دیجیتال، هوش مصنوعی و بسیاری دیگر هستند.

آسیب‌شناسی: تحلیل نقاط ضعف و چالش‌های موجود در یک سیستم یا فرآیند به منظور شناسایی راهکارهای بهبود.

تصویرسازی: به معنای ایجاد یک تصویر ذهنی از چیزی در ذهن دیگران است. در این زمینه، تصویرسازی مثبت از ایران به معنای ایجاد یک تصویر مثبت از ایران در اذهان مردم کشورهای دیگر است.

روابط بین‌الملل: مطالعه تعاملات بین دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و سایر بازیگران بین‌المللی است. فضای مجازی: محیطی است که در آن تعاملات انسانی از طریق فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات انجام می‌شود.

جنگ نرم: تلاش برای تغییر نگرش‌ها، ارزش‌ها و باورهای مردم یک جامعه به منظور دستیابی به اهداف سیاسی است.

قدرت نرم: توانایی تأثیرگذاری بر دیگران از طریق جذابیت و نفوذ فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است. تصویر ملی: برداشت و نگرش جهانیان نسبت به یک کشور، که تحت تأثیر دیپلماسی عمومی و رسانه‌ها قرار دارد.

مدیریت بحران: فرآیند شناسایی، ارزیابی و پاسخ به بحران‌ها و چالش‌های پیش‌رو در دیپلماسی عمومی. فرصت‌ها: زمینه‌ها یا شرایطی که می‌توانند به ارتقاء دیپلماسی عمومی کمک کنند، مانند استفاده از فناوری‌های نوین یا تقویت روابط فرهنگی.

دیپلماسی دیجیتال به مثابه قدرت نرم

فضای دیجیتال در حقیقت حکمرانی دولت‌ها را حتی در عرصه‌های اختصاصی آنان نظیر پول، سرمایه اجتماعی، آزادی‌های گسترده و سیاست‌ورزی به چالش جدی کشیده است. دیپلماسی نیز به لحاظ

ساختاری و متناسب با تحولات حوزه فن آوری، تغییراتی داشته و اشکال نوینی از آن چون دیپلماسی دیجیتال را پررنگ کرده است. فضای مجازی و اینترنت در اواخر قرن بیستم در سایه جهانی شدن، به ابزار موثری در همه حوزه‌ها از جمله دیپلماسی بدل شده که از آن به عنوان دیپلماسی دیجیتال یاد می‌شود. "دیپلماسی دیجیتال در یک تعریف کلی به معنی بررسی، تجزیه و تحلیل و تلاش برای حل مشکلات سیاست خارجی از طریق استفاده از فضای مجازی است و ضمن توجه ویژه به بعد فنی، پیشرفت‌های ارتباطی و نقش رسانه را در خدمت دیپلماسی می‌بیند" (میرحسینی، دوستدار، ۱۳۹۳: ۱۰۷)

پیشرفت‌های رسانه‌ای و ارتباطی و همچنین بحران‌هایی مانند درگیری‌های سیاسی، جنگ‌ها، فقر، مشکلات اقتصادی، تغییرات اقلیمی، و بلایای طبیعی نشانگر نیاز به روندی جدید در مناسبات بین‌المللی هستند. بسیاری از عوامل و بحران‌های ذکر شده نیاز به همکاری‌های چند جانبه علمی و فناوری دارد که یک کشور به تنهایی از عهده آن بر نمی‌آید. از سوی دیگر، بر خلاف بسیاری از دیدگاه‌های غالب، علم و فناوری موضوعی فارغ از نزاع‌های سیاسی و اقتصادی و امری بی طرف و جهانشمول نیست و رقابت‌ها و حتی درگیری‌های بسیار جدی چه به صورت آشکار و چه به صورت نهفته همواره فعالیت‌های علم و فناوری را تحت الشعاع خود قرار داده است. از این رو، با توجه به تحولات سریع و پیچیدگی روزافزون سازوکارهای ارتباطات بین‌المللی در زمینه‌های مختلف علمی و فناوری که منحصر به مرزهای جغرافیایی کشورها نیست و نیز با توجه به پدیدار شدن مفاهیم جدیدی از دیپلماسی مانند دیپلماسی رسانه‌ای، دیپلماسی فرهنگی، و دیپلماسی دیجیتال، برای تنظیم مناسبات بین‌المللی علم و فناوری، مجموعه‌ای از دیدگاه‌ها، راهبردها، سازوکارها و عوامل مورد نیاز است که در مجموع از آن می‌توان به "دیپلماسی علمی" تعبیر کرد. (میرحسینی، دوستدار، ۱۳۹۳: ۱۰۸)

در تبیین اهمیت و حساسیت مسأله دیپلماسی دیجیتال و ضرورت توجه و عدم غفلت از آن، همین بس که سازمان‌ها و نهادهای مهمی در سطح جهان در زمینه دیپلماسی دیجیتال فعال هستند که برخی از آنها عبارتند از: سازمان ملل که هدف از برنامه "ابتکار دیپلماسی علمی و فناوری" این سازمان بسیج تخصص‌های علمی و فناوری برای توان بخشی به دیپلمات‌ها و نمایندگان کشورها و تصمیم‌گیری آگاهانه در در جایی که علم و فناوری نقش مهمی را ایفا می‌کند، اعلام شده است. (گارنت، ۱۳۸۰: ۵۶)

نقش دیپلماسی دیجیتال در سیاست خارجی و بهینه‌سازی روابط

دیپلماسی دیجیتالی برای تحقق اهداف و تامین منافع ملی امروزه بسیار مورد توجه واقع شده است. در صورت شکست فرایندهای دیپلماتیک سنتی، دیپلماسی دیجیتالی می‌تواند به کمک دیپلماسی رسمی آمده و زمینه‌های مناسبی را در دستیابی به اهداف و منافع ملی فراهم آورد.

دیجیتالی شدن یا الکترونیکی شدن فرایندی است که انسان از طریق ابزارها، فنون و رسانه‌های دیجیتالی مانند شبکه اینترنت و رایانه با تولید، تکثیر، اشاعه و انتشار نمادها و معانی می‌پردازد. اهمیت دیپلماسی

دیجیتال تنها از افزایش کاربران رسانه‌های جمعی ناشی نمی‌شود، بلکه در حقیقت این موضوع اساساً راه‌های تعامل دولت‌ها با شهروندان خود را دستخوش تغییر کرده و چگونگی روابط مربوط به کشورداری سنتی توسط حکومت‌ها را نیز تغییر داده است. در این میان جنبه‌های نوین دیپلماسی رسانه‌ای از جمله دیپلماسی دیجیتال با توجه به نقش آن در مناسبات میان دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی حوزه‌ای تاثیرگذار و چالش‌برانگیز است. (پورحسن، ۱۳۹۵: ۴۵)

فضای مجازی مجرای مهمی برای انتقال عقاید و ارزش‌ها هستند. شبکه‌های مجازی تاثیر بزرگی بر تصور انسان‌ها از دیگر کشورها دارند. پس قدرت نرم، نتیجه سیاست‌هایی است که بستری را برای تبادل عقاید، خدمات و کالاها فراهم می‌آورد. قدرت نرم از جذابیت هویت یک کشور سرچشمه می‌گیرد و در واقع به بیان دیگر دیپلماسی دیجیتال می‌تواند شرایط و بستر مناسبی برای شکل‌گیری اهداف موردنظر کشور و روابط سالم دیپلماتیک در حوزه‌های مختلف به وجود آورد. استفاده از دیپلماسی دیجیتال، ابزاری کارآمد برای سیاست خارجی محسوب خواهد شد. چهره‌های سیاسی و سیاستمداران برای انتقال پیام خود به شبکه‌های صوتی و تصویری سنتی کمتر مراجعه می‌کنند و امروز از این ابزار بسیار بهتر و موثرتر برای تعامل سود می‌جویند. به عنوان مثال می‌توان به رفتار و بهره‌برداری دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور سابق آمریکا از توئیتر برای تعامل با شهروندان آمریکایی، جامعه جهانی و سیاستمداران دیگر کشورها اشاره کرد. (سلطانی فر & خان‌زاده، ۱۳۹۲).

امروزه، دیپلماسی دیجیتال از اهمیت زاید الوصفی برخوردار شده و متخصصان حوزه ارتباطات و اطلاعات باید به خوبی برای مواجهه با دنیای جدید آماده شوند. ضرورت برگزاری دوره مهارت دیپلماسی دیجیتال برای همه کسانی که به نوعی درگیر فعالیت‌های سیاست خارجی یا رسانه‌ای هستند ضروری است. دنیای جدید و نو شده اقتضائات خاص خود را دارد و ناتوانی از درک و شناخت آن ویژگی‌ها منجر به واگذاری محیط و فضا به رقبای بی رحم و خشن خواهد شد تا با تکیه بر ابزار نرم و قدرت موجود در این رسانه، اهداف سخت و منافع بلند و کوتاه مدت خود را از این طریق مدیریت کنند و به آنها دست یابند.

آسیب شناسی و چالش‌های دیپلماسی عمومی ایران

آسیب‌شناسی دیپلماسی عمومی ایران به بررسی نقاط ضعف و چالش‌های موجود در این حوزه می‌پردازد که مانع از موفقیت این کشور در برقراری ارتباط مؤثر با جامعه جهانی و ارتقاء تصویر ملی آن می‌شود. با شناسایی نقاط ضعف داخلی و چالش‌های بین‌المللی، می‌توان راهکارهایی برای ارتقاء دیپلماسی عمومی ارائه داد که شامل تقویت هماهنگی بین نهادهای استفاده‌مؤثر از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و مدیریت بهتر روابط رسانه‌ای باشد. در ادامه، به تحلیل آسیب‌ها و چالش‌های دیپلماسی عمومی ایران پرداخته می‌شود.

چالش‌های داخلی:

۱. عدم وجود یک استراتژی جامع و موثر

نبود یک استراتژی جامع و هماهنگ برای دیپلماسی عمومی ایران، از اصلی ترین مشکلات این حوزه است. هر نهاد دولتی به صورت مستقل و بدون هماهنگی با سایر نهادها اقدام می کند که منجر به پراکندگی تلاش ها و کاهش اثربخشی آنها می شود. ضعف در تدوین و اجرای استراتژی های مشخص در حوزه دیپلماسی عمومی، به ویژه در استفاده از فناوری های نوین اطلاعاتی، مانع از بهره برداری مؤثر از ظرفیت های موجود می شود. بسیاری از نهادها هنوز نتوانسته اند به طور مؤثر از ابزارهای دیجیتال برای ارتباط با مخاطبان جهانی استفاده کنند. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۴۵)

۲. تفاوت بین گفتمان رسمی و واقعیت

وجود فاصله قابل توجه بین گفتمان رسمی دولت در مورد دیپلماسی عمومی و واقعیت موجود در عمل، یکی دیگر از چالش های این حوزه است. بسیاری از نهادهای دولتی و دیپلمات ها از ظرفیت های کامل فناوری های نوین اطلاعاتی در دیپلماسی عمومی بهره برداری نمی کنند. (رضایی، ۱۳۹۶: ۶۷)

۳. محدودیت های زیرساختی

یکی از مهم ترین چالش ها، محدودیت های زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در ایران است. سرعت پایین اینترنت، فیلترینگ گسترده و دسترسی محدود به برخی از پلتفرم های جهانی، از جمله این محدودیت ها هستند. این امر بر توانایی ایران در تولید و انتشار محتوای دیجیتال تأثیر می گذارد. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۴۵)

۴. ضعف در تولید محتوای جذاب و هدفمند

یکی از مهم ترین چالش های دیپلماسی عمومی ایران، ضعف در تولید محتوای جذاب و هدفمند برای مخاطب بین المللی است. محتوای تولید شده اغلب فاقد نوآوری، جذابیت و تطابق با سلیقه مخاطب خارجی است. این امر باعث می شود تا پیام های ایران به خوبی به مخاطب هدف منتقل نشود. (مرادی، ۱۳۹۷: ۸۲)

۵. ضعف در تعامل و ارتباط ناکارآمد با مخاطب

تعامل با مخاطبان خارجی در فضای مجازی به اندازه کافی صورت نمی گیرد. پاسخگویی به کامنت ها، دایر کردن نظرسنجی ها و ایجاد گفت وگوهای سازنده، از جمله مواردی است که در این زمینه مغفول مانده است. همچنین ایران نتوانسته است ارتباطات شفاف و مؤثری با جوامع بین المللی برقرار کند. این امر منجر به برداشت نادرست از واقعیت های موجود در ایران و گسترش ایران هراسی در سطح جهانی شده است. توانایی در ارائه اطلاعات صحیح و به موقع، باعث ایجاد تصورات نادرست درباره کشور شده است. (خادم داده، ایزدی، ۱۴۰۱)

۶. کمبود نیروی انسانی متخصص

نبود نیروی انسانی متخصص در حوزه دیپلماسی دیجیتال و تولید محتوای چندرسانه‌ای، یکی دیگر از چالش‌های مهم است. بسیاری از کارشناسان معتقدند که ایران به نیروی انسانی متخصص در زمینه‌های مختلف مانند بازاریابی دیجیتال، طراحی گرافیک و تولید محتوا نیاز دارد.

چالش‌های بین‌المللی:

۱. تحریم‌ها

تحریم‌های اعمالی از سوی آمریکا و غرب بزرگ‌ترین چالش برای دیپلماسی عمومی ایران محسوب می‌شود. این تحریم‌ها نه تنها بر توان اقتصادی کشور تأثیر گذاشته‌اند بلکه مانع از مشارکت مؤثر ایران در سازمان‌ها و ارتباط با جوامع بین‌المللی نیز شده‌اند. (خادم‌داده، ایزدی، ۱۴۰۱)

۲. رقابت‌ها و مناقشات منطقه‌ای

موقعیت استراتژیک ایران به عنوان یک کشور غنی از منابع انرژی، موجب رقابت‌های شدید منطقه‌ای و بین‌المللی شده است که این امر بر توانایی ایران در اجرای دیپلماسی عمومی تأثیر منفی دارد. (خادم‌داده، ایزدی، ۱۴۰۱)

۳. نگرش‌های منفی

تبلیغات منفی در رسانه‌های غربی علیه ایران، یکی دیگر از چالش‌های بزرگ دیپلماسی عمومی این کشور است. این تبلیغات باعث ایجاد تصویر منفی از ایران در ذهن بسیاری از کشورها می‌شود و مانع از تحقق اهداف دیپلماسی عمومی می‌گردد. (خادم‌داده، ایزدی، ۱۴۰۱)

۴. تسلط رقبای ایران بر فضای مجازی

رقبای ایران، به ویژه کشورهای غربی، تسلط بیشتری بر فضای مجازی دارند و از این طریق می‌توانند تصویر منفی از ایران را در افکار عمومی جهانی منتشر کنند. ایران در این رقابت اطلاعاتی، تاکنون نتوانسته است به خوبی از خود دفاع کند. رسانه‌های غربی با بودجه‌های کلان و شبکه‌های گسترده، به راحتی می‌توانند اخبار و اطلاعات مورد نظر خود را در سطح جهانی منتشر کنند. انتشار اخبار جعلی و جنگ نرم در فضای مجازی، یکی دیگر از چالش‌های مهم است. این اخبار می‌توانند به شدت به تصویر ایران آسیب بزنند. رقابت با این رسانه‌ها، یکی از چالش‌های اصلی برای دیپلماسی دیجیتال ایران است. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۵۹)

بررسی فناوری‌های نوین اطلاعاتی و کاربردهای آن در دیپلماسی عمومی فناوری‌های نوین اطلاعاتی، تحولی شگرف در نحوه ارتباطات بین‌المللی ایجاد کرده‌اند. در حوزه دیپلماسی عمومی نیز، این فناوری‌ها به ابزاری قدرتمند برای شکل‌دهی افکار عمومی، تعامل با مخاطبان جهانی و ارتقای تصویر کشورها تبدیل شده‌اند. در ادامه، به بررسی برخی از مهم‌ترین فناوری‌های نوین اطلاعاتی و کاربردهای آن‌ها در دیپلماسی عمومی می‌پردازیم.

نمودار ۱. مدل مفهومی زیر، رابطه بین دیپلماسی عمومی و فناوری را نشان می دهد:

شبکه های اجتماعی

شبکه های اجتماعی مانند فیسبوک، توییتر، اینستاگرام و یوتیوب، به عنوان پرکاربردترین ابزارهای ارتباطی در جهان شناخته می شوند. دیپلمات ها از این پلتفرم ها برای ارتباط مستقیم با مخاطبان و شهروندان کشورهای دیگر استفاده می کنند و به سؤالات آن ها پاسخ می دهند و نظرات آن ها را دریافت کنند. همچنین دیپلمات ها می توانند اخبار و اطلاعات درباره کشور خود را به سرعت و به صورت گسترده منتشر کنند. شبکه های اجتماعی فضایی را برای ایجاد گفتگو و تعامل بین دیپلمات ها و مخاطبان فراهم می کنند. دیپلمات ها می توانند با استفاده از شبکه های اجتماعی، ائتلاف هایی را با سایر کشورها و سازمان های بین المللی تشکیل دهند.

رسانه های دیجیتال

رسانه های دیجیتال مانند پادکست ها، ویدئوها و اینفوگرافیک ها، روش های جذاب و تعاملی برای ارائه اطلاعات هستند. دیپلمات ها می توانند از این رسانه ها برای انتقال پیام های پیچیده به صورت ساده و قابل فهم استفاده کنند.

هوش مصنوعی

هوش مصنوعی، به ویژه در زمینه تحلیل داده ها و یادگیری ماشین، می تواند به دیپلمات ها در تصمیم گیری های بهتر کمک کند. با استفاده از هوش مصنوعی، می توان احساسات عمومی را نسبت به یک موضوع خاص تحلیل کرد، روندهای جهانی را شناسایی کرد و به پیش بینی رویدادهای آینده پرداخت.

بلاکچین

بلاکچین یک فناوری دفتر کل توزیع شده است که می‌تواند برای ایجاد اعتماد و شفافیت در تعاملات بین‌المللی استفاده شود. بلاکچین می‌تواند برای تأیید هویت دیجیتال شهروندان و دیپلمات‌ها استفاده شود. بلاکچین می‌تواند برای برگزاری انتخابات شفاف و ایمن استفاده شود.

اینترنت اشیا

اینترنت اشیا (IoT) به شبکه‌ای از دستگاه‌های فیزیکی متصل به اینترنت گفته می‌شود که می‌توانند داده‌ها را جمع‌آوری و تبادل کنند. در دیپلماسی، IoT می‌تواند برای نظارت بر رویدادها، جمع‌آوری اطلاعات در مورد افکار عمومی و بهبود خدمات کنسولی استفاده شود.

واقعیت مجازی و واقعیت افزوده

واقعیت مجازی و واقعیت افزوده می‌توانند برای ایجاد تجربیات غنی و تعاملی برای مخاطبان استفاده شوند. به عنوان مثال، می‌توان از این فناوری‌ها برای بازدید مجازی از یک موزه یا شرکت در یک رویداد فرهنگی استفاده کرد.

نمونه‌های موفق از کاربرد فناوری‌های نوین در دیپلماسی عمومی سایر کشورها کشورهای مختلف با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین اطلاعاتی، تحولات چشمگیری در عرصه دیپلماسی عمومی ایجاد کرده‌اند. در ادامه به بررسی برخی از نمونه‌های موفق این کشورها خواهیم پرداخت.

۱.۱ ایالات متحده آمریکا

آمریکا به عنوان یکی از پیشگامان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دیپلماسی، از این پلتفرم‌ها برای ارتباط مستقیم با شهروندان سایر کشورها، انتشار اخبار و اطلاعات، و شکل‌دهی گفتمان جهانی بهره می‌برد. به عنوان مثال، وزارت خارجه آمریکا از حساب‌های کاربری خود در شبکه‌های اجتماعی برای اطلاع‌رسانی درباره سیاست‌های خارجی، حمایت از دموکراسی و حقوق بشر، و پاسخگویی به سؤالات کاربران استفاده می‌کند. آمریکا از هوش مصنوعی برای تحلیل حجم عظیمی از داده‌های موجود در شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کند تا بتواند افکار عمومی، روندهای جهانی و واکنش‌ها نسبت به سیاست‌های خود را بهتر درک کند. این تحلیل‌ها به دولت آمریکا کمک می‌کند تا استراتژی‌های ارتباطی خود را بهینه کند. (زمانیان، ...، ۱۴۰۱)

وزارت امور خارجه آمریکا با راه‌اندازی پلتفرم‌هایی مانند "دیپلماسی دیجیتال"، به ترویج ارزش‌ها و سیاست‌های خود در سطح جهانی پرداخته است. به عنوان مثال، سفارت آمریکا در کشورهای مختلف از توئیتر و فیس‌بوک برای ارتباط مستقیم با شهروندان استفاده می‌کند. این سفارتخانه‌ها نه تنها اطلاعات مربوط به فعالیت‌های دیپلماتیک را منتشر می‌کنند، بلکه به ترویج فرهنگ و ارزش‌های آمریکایی نیز می‌پردازند.

۲. چین

چین نیز با استفاده از فناوری‌های نوین، به ویژه در زمینه هوش مصنوعی و رسانه‌های اجتماعی، به ترویج فرهنگ و ارزش‌های خود پرداخته است. چین با استفاده از رسانه‌های دولتی و شبکه‌های اجتماعی، روایتی قدرتمند از کشور خود را در سطح جهانی منتشر می‌کند. این کشور از ابزارهایی مانند کمپین‌های تبلیغاتی گسترده و تولید محتوای جذاب برای شکل‌دهی افکار عمومی استفاده می‌کند. دولت چین با بهره‌گیری از پلتفرم‌هایی مانند WeChat و Weibo، توانسته است ارتباطات مؤثری با جوانان و مخاطبان جهانی برقرار کند و تصویر مثبت‌تری از کشور خود ارائه دهد. دولت چین با استفاده از این پلتفرم‌ها، اطلاعات مربوط به سیاست‌های خارجی و فرهنگی خود را منتشر کرده و تلاش می‌کند تا تصویر مثبتی از کشورش در سطح جهانی ارائه دهد. همچنین، چین به دنبال ایجاد هویت مستقل از غرب و نمایش قدرت خود از طریق دیپلماسی دیجیتال است. همچنین دولت چین از فناوری بلاکچین برای ایجاد اعتماد و شفافیت در تعاملات بین‌المللی استفاده می‌کند. به عنوان مثال، این کشور از بلاکچین برای تأیید هویت دیجیتال و ایجاد قراردادهای هوشمند در حوزه تجارت بین‌المللی بهره می‌برد. (زمانیان، ۱۴۰۱، ...)

۳. امارات متحده عربی

امارات متحده عربی با سرمایه‌گذاری در فناوری‌های نوین، به ویژه در زمینه هوش مصنوعی و فناوری اطلاعات، به دنبال تقویت دیپلماسی عمومی خود است. این کشور با راه‌اندازی پروژه‌هایی مانند "دولت هوشمند" و استفاده از فناوری‌های پیشرفته در ارائه خدمات عمومی، تلاش می‌کند تا تصویر مثبتی از خود در سطح جهانی ایجاد کند. امارات متحده عربی با سرمایه‌گذاری گسترده در حوزه فناوری و ایجاد برندهای جهانی، به یکی از موفق‌ترین کشورها در دیپلماسی دیجیتال تبدیل شده است. این کشور از رویدادهای بزرگ جهانی مانند نمایشگاه اکسپو برای معرفی فرهنگ و دستاوردهای خود استفاده می‌کند. امارات متحده عربی از فناوری‌های واقعیت مجازی و واقعیت افزوده برای معرفی جاذبه‌های گردشگری و میراث فرهنگی خود به جهان استفاده می‌کند. (زمانیان، ۱۴۰۱، ...)

۴. سوئد

سوئد به عنوان یکی از پیشگامان در دیپلماسی دیجیتال شناخته می‌شود. این کشور با راه‌اندازی "سفارت دیجیتال"، به ترویج ارزش‌های خود در زمینه حقوق بشر و توسعه پایدار پرداخته است. سوئد همچنین از فناوری‌های نوین برای برقراری ارتباط با جوانان و افزایش تعاملات فرهنگی استفاده می‌کند، از جمله برگزاری وبینارها و رویدادهای آنلاین که به ترویج فرهنگ سوئدی کمک می‌کند. همچنین، سوئد از رسانه‌های اجتماعی برای اطلاع‌رسانی درباره پروژه‌ها و ابتکارات خود بهره‌برداری می‌کند. (عبدالحسین زاده، ۱۳۹۴، ...)

۵. بریتانیا

بریتانیا با استفاده از رسانه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های دیجیتال به ترویج دیپلماسی عمومی خود پرداخته است. وزارت امور خارجه بریتانیا به طور فعال از توییتر، فیس‌بوک و اینستاگرام برای ارتباط با شهروندان و انتقال پیام‌های دیپلماتیک استفاده می‌کند. این کشور همچنین برنامه‌هایی برای آموزش دیپلمات‌ها در زمینه استفاده مؤثر از رسانه‌های دیجیتال دارد. به عنوان مثال، سفارت بریتانیا در واشنگتن با راه‌اندازی کمپین‌های آنلاین، به معرفی فرهنگ بریتانیایی و ارزش‌های دموکراتیک پرداخته و تلاش کرده است تا با جوانان آمریکایی ارتباط برقرار کند. این کمپین‌ها شامل ویدئوها، پست‌های وبلاگی و رویدادهای آنلاین هستند که به ترویج تبادل فرهنگی کمک می‌کنند. (زمانیان، ۱۴۰۱)

۶. آلمان

آلمان با تأسیس مرکز دیپلماسی دیجیتال، به دنبال تقویت روابط بین‌المللی و ترویج فرهنگ آلمانی است. این مرکز از فناوری‌های نوین برای تحلیل داده‌ها و نظارت بر احساسات عمومی در شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کند تا بتواند استراتژی‌های مؤثرتری برای دیپلماسی عمومی خود تدوین کند. به عنوان مثال، آلمان از داده‌های جمع‌آوری شده برای طراحی کمپین‌های تبلیغاتی هدفمند استفاده می‌کند. (عبدالحسین زاده، ۱۳۹۴)

فرصت‌های ارتقاء دیپلماسی عمومی ایران

دیپلماسی عمومی ایران دارای فرصت‌ها و پتانسیل‌های قابل توجهی است که می‌تواند برای ارتقاء جایگاه بین‌المللی کشور مورد استفاده قرار گیرد. با توجه به فرصت‌های موجود، جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با استفاده مؤثر از ظرفیت‌های فرهنگی، تاریخی، انسانی و فناوری‌های نوین اطلاعاتی، دیپلماسی عمومی خود را تقویت کند. این اقدامات نه تنها به افزایش جایگاه بین‌المللی ایران کمک خواهد کرد بلکه می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد روابط پایدارتر با دیگر کشورها باشد. برخی از مهم‌ترین فرصت‌ها و راهکارهای ارتقاء دیپلماسی عمومی ایران عبارتند از:

۱. پتانسیل بالای فرهنگی و تاریخی ایران

ایران دارای تاریخ و تمدن کهن و غنی است که می‌تواند به عنوان یک منبع قدرت نرم در دیپلماسی عمومی مورد استفاده قرار گیرد. فرهنگ غنی، ادبیات و هنرهای متنوع، جشن‌های باستانی مانند نوروز، و ارزش‌های دینی و مذهبی می‌توانند به عنوان ابزارهایی برای تقویت روابط فرهنگی با دیگر کشورها عمل کنند معرفی این میراث فرهنگی به جهان می‌تواند به بهبود تصویر ایران کمک کند. (آزیتا صالحی، ۱۴۰۳).

۲. رشد فناوری‌های نوین

استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی مانند شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های دیجیتال می‌تواند به ایران کمک کند تا ارتباط مستقیم و بدون واسطه با مخاطبان جهانی برقرار کند. این فناوری‌ها امکان برقراری

ارتباطات سریع و مؤثر را فراهم می آورند و به کشورها این امکان را می دهند که پیام خود را به صورت مستقیم به مخاطبان جهانی منتقل کنند

۳. جمعیت جوان و تحصیل کرده

ایران دارای جمعیتی جوان و تحصیل کرده است که می تواند به عنوان نیروی محرکه ای در دیپلماسی عمومی عمل کند. این نسل می تواند با استفاده از فناوری های نوین اطلاعاتی، پیام های ایران را به صورت مؤثرتر به دیگر کشورها منتقل کند و زمینه ساز تبادل فرهنگی و علمی باشد (خادم داده و ایزدی، ۱۴۰۱).

۴. دیپلماسی اقتصادی

توسعه روابط اقتصادی با سایر کشورها می تواند به بهبود تصویر ایران در جهان کمک کند. همچنین، سرمایه گذاری خارجی می تواند به ایجاد اشتغال و توسعه اقتصادی ایران کمک کند.

۵. دیپلماسی علمی و فناوری

ایران با توجه به پیشرفت های علمی خود، می تواند از دیپلماسی علمی به عنوان ابزاری برای ایجاد همکاری های بین المللی استفاده کند. تبادل دانشجو، برگزاری کنفرانس ها و همکاری در پروژه های تحقیقاتی می تواند به تقویت روابط علمی و فرهنگی کمک کند

۶. توجه به ایرانیان خارج از کشور

ایرانیان مقیم خارج از کشور می توانند نقش مهمی در دیپلماسی عمومی ایفا کنند. دولت باید از ظرفیت این افراد بهره برداری کرده و آن ها را در پروژه ها و برنامه های ملی مشارکت دهد تا بتوانند پیام ها و اهداف ایران را در کشورهای میزبان خود ترویج کنند.

۷. دیپلماسی ورزشی

ورزش می تواند به عنوان یک پل ارتباطی بین فرهنگ ها عمل کند و به تقویت روابط بین المللی کمک کند. میزبانی رویدادهای ورزشی بین المللی و حمایت از ورزشکاران ایرانی در سطح جهانی، می تواند به ارتقای تصویر ایران کمک کند.

۸. دیپلماسی علمی

توسعه همکاری های علمی با سایر کشورها، می تواند به تقویت روابط بین المللی و بهبود تصویر ایران در حوزه علم و فناوری کمک کند.

راهکارهای عملی برای بهبود دیپلماسی عمومی ایران

ایران با داشتن پتانسیل های فراوان در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، می تواند از این ظرفیت برای بهبود دیپلماسی عمومی خود بهره برداری کند. در ادامه، برخی از راهکارهای عملی برای بهبود دیپلماسی عمومی ایران ارائه می شود:

۱. تدوین یک استراتژی جامع و هماهنگ

اولین و مهم‌ترین گام برای ارتقای دیپلماسی عمومی، تدوین یک استراتژی جامع و هماهنگ است. این استراتژی باید با توجه به شرایط داخلی و بین‌المللی و با مشارکت همه دستگاه‌های ذیربط تدوین شود. این استراتژی باید اهداف مشخص، راهبردهای مشخص و شاخص‌های قابل اندازه‌گیری داشته باشد. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۶۵)

۲. توسعه زیرساخت‌های دیجیتال

افزایش سرعت اینترنت به ویژه در مناطق روستایی و کم‌برخوردار، امکان دسترسی بیشتر شهروندان به اطلاعات و خدمات آنلاین را فراهم می‌کند. توسعه و بهبود کیفیت شبکه‌های اجتماعی داخلی، می‌تواند به کاهش وابستگی به پلتفرم‌های خارجی و افزایش امنیت داده‌ها کمک کند.

۳. ایجاد یک پلتفرم جامع برای دیپلماسی دیجیتال

ایجاد یک پورتال جامع برای دیپلماسی دیجیتال که شامل اخبار، اطلاعات، و خدمات مختلف برای مخاطبان خارجی باشد. یکپارچه‌سازی داده‌های مختلف از منابع مختلف برای ارائه یک تصویر جامع و دقیق از ایران. پلتفرم‌های دیجیتال امکان برقراری ارتباط مستقیم با مخاطبان در سراسر جهان را بدون واسطه فراهم می‌آورند. با ایجاد پلتفرم‌های اختصاصی، می‌توان پیام‌های مدنظر را به طور مستقیم و بدون فیلتر به مخاطبان منتقل کرد. این پلتفرم‌ها امکان تعامل دو طرفه با مخاطبان را فراهم کرده و به این ترتیب می‌توان به بازخوردهای آن‌ها دست یافت. پلتفرم‌های دیجیتال می‌توانند برای معرفی جنبه‌های مختلف فرهنگ و تمدن ایران مانند هنر، ادبیات، تاریخ و معماری مورد استفاده قرار گیرند. (ایزدی، جهانبخش، ۱۳۹۲)

۴. تولید محتوای جذاب و هدفمند

تولید محتوا به زبان‌های مختلف برای مخاطبان بین‌المللی، استفاده از فرمت‌های مختلف محتوا مانند ویدئو، اینفوگرافیک، پادکست و ... برای جذب مخاطبان مختلف و استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی برای شخصی‌سازی محتوا بر اساس علایق و ویژگی‌های مخاطبان همگی از راه‌های تولید محتوا جذاب و هدفمند برای مخاطب می‌باشد.

۵. تقویت حضور در شبکه‌های اجتماعی

ایجاد حساب‌های کاربری رسمی در شبکه‌های اجتماعی پرطرفدار و فعالیت منظم در آن‌ها و تعامل با کاربران، ایجاد نظرسنجی و برگزاری مسابقات برای افزایش تعامل و همکاری با اینفلوئنسرهای خارجی برای معرفی فرهنگ و تمدن ایران.

۶. تقویت دیپلماسی رسانه‌ای

دیپلماسی رسانه‌ای می‌تواند نقش مهمی در شکل‌دهی افکار عمومی جهانی داشته باشد. ایجاد شبکه‌های رسانه‌ای قوی، تولید محتوای خبری و تحلیلی به زبان‌های مختلف، مقابله با اخبار جعلی و تقویت دیپلماسی رسانه‌ای در فضای مجازی، از جمله راهکارهای تقویت دیپلماسی رسانه‌ای است. (قوام، ۱۳۸۴: ۹)

۷. توسعه دیپلماسی اقتصادی

توسعه روابط اقتصادی با سایر کشورها می تواند به بهبود تصویر ایران در جهان کمک کند. جذب سرمایه گذاری خارجی، توسعه صادرات غیرنفتی و مشارکت در پروژه های مشترک اقتصادی، از جمله راهکارهای تقویت دیپلماسی اقتصادی است.

۸. تقویت دیپلماسی علمی

توسعه همکاری های علمی با سایر کشورها، می تواند به تقویت روابط بین المللی و بهبود تصویر ایران در حوزه علم و فناوری کمک کند. حمایت از پژوهشگران ایرانی، برگزاری کنفرانس های علمی بین المللی و تبادل دانشجو و استاد، از جمله راهکارهای تقویت دیپلماسی علمی است.

۹. آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص

توجه به آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص در حوزه دیپلماسی عمومی، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. برگزاری دوره های آموزشی، اعطای بورسیه تحصیلی به دانشجویان علاقه مند و ایجاد مراکز پژوهشی در این حوزه، می تواند به ارتقای سطح دانش و مهارت نیروی انسانی کمک کند. برگزاری دوره های آموزشی برای ارتقای سطح دانش و مهارت کارکنان در زمینه استفاده از فناوری های اطلاعات، ضروری است. ایجاد مراکز پژوهشی برای مطالعه و بررسی آخرین تحولات در حوزه دیپلماسی عمومی و فناوری اطلاعات، می تواند به بهبود عملکرد این حوزه کمک کند.

۱۰. تقویت نقش ایرانیان خارج از کشور

ایرانیان مقیم خارج می توانند به عنوان سفرای غیررسمی ایران عمل کنند. دولت باید از ظرفیت این افراد بهره برداری کرده و آن ها را در پروژه ها و برنامه های ملی مشارکت دهد. همچنین، ایجاد شبکه های ارتباطی بین ایرانیان خارج از کشور و نهادهای داخلی می تواند به تقویت دیپلماسی عمومی کمک کند.

۱۱. مدیریت بحران رسانه ای

توسعه استراتژی هایی برای مقابله با اخبار منفی و تحریف شده درباره ایران در رسانه های بین المللی. ایجاد واحدهای تخصصی برای مدیریت بحران رسانه ای می تواند به کاهش تأثیرات منفی اخبار نادرست کمک کند. (قوام، ۱۳۸۴: ۹)

۱۲. تقویت همکاری های منطقه ای

ایجاد روابط نزدیک تر با کشورهای همسایه و منطقه ای از طریق دیپلماسی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی می تواند به تقویت جایگاه ایران در سطح منطقه ای کمک کند. این اقدام همچنین می تواند به کاهش تنش ها و افزایش همکاری های مشترک منجر شود.

۱۳. توجه به گردشگری سلامت

استفاده از پتانسیل‌های گردشگری سلامت به عنوان یک ابزار دیپلماتیک برای جذب گردشگران خارجی و معرفی ظرفیت‌های پزشکی و درمانی ایران.

۱۴. بکارگیری هوش مصنوعی

استفاده از هوش مصنوعی برای تحلیل احساسات مخاطبان نسبت به اخبار و رویدادهای مرتبط با ایران، استفاده از ابزارهای تولید محتوا مبتنی بر هوش مصنوعی برای تولید محتواهای متنوع و باکیفیت.

۱۵. توسعه دیپلماسی علمی و فناوری

حمایت از همکاری‌های علمی بین‌المللی و برگزاری کنفرانس‌ها و سمینارهای مشترک. معرفی دستاوردهای علمی و فناوری ایران به جهان و جذب سرمایه‌های خارجی.

۱۶. استفاده بهینه از فناوری‌های نوین

باید از ظرفیت‌های فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات برای ارتقای دیپلماسی عمومی استفاده کرد. ایجاد وبسایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی به زبان‌های مختلف، تولید محتواهای جذاب و تعاملی، استفاده از اینفلوئنسرهای مجازی و برگزاری وبینارها و کنفرانس‌های آنلاین، از جمله این راهکارها هستند.

۱۷. استفاده از فناوری بلاکچین

استفاده از فناوری بلاکچین برای ایجاد شفافیت در فرآیندهای دولتی و افزایش اعتماد بین‌المللی و استفاده از قراردادهای هوشمند مبتنی بر بلاکچین برای تسهیل تجارت بین‌المللی.

۱۸. تقویت دیپلماسی فرهنگی

با استفاده از پلتفرم‌های شبکه‌های اجتماعی، می‌توان فرهنگ غنی و تمدن چند هزار ساله ایران را به جهان معرفی کرد. تولید محتواهای جذاب و تعاملی مانند فیلم‌های کوتاه، مستندها و انیمیشن‌ها می‌تواند در این زمینه بسیار موثر باشد. برگزاری کنسرت‌ها، نمایشگاه‌ها و همایش‌های فرهنگی به صورت مجازی می‌تواند به معرفی فرهنگ ایران به مخاطبان جهانی کمک کند. برگزاری رویدادهای فرهنگی و علمی به معرفی جنبه‌های مثبت فرهنگ و تمدن ایران، از جمله هنر، ادبیات، علم و فناوری، کمک می‌کند و تصویری متفاوت از آنچه در رسانه‌های غربی منتشر می‌شود، ارائه می‌دهد. (عطارد، ۱۴۰۲)

رویدادهای فرهنگی و علمی می‌توانند به عنوان یک عامل جذب گردشگر عمل کنند و به معرفی جاذبه‌های گردشگری ایران کمک کنند. برگزاری همایش‌ها و کنفرانس‌های علمی در حوزه‌های مختلف مانند پزشکی، فناوری، انرژی و محیط زیست، فرصتی برای معرفی دستاوردهای علمی ایران و ایجاد ارتباط با محققان بین‌المللی فراهم می‌کند.

۱۹. ارتقای تصویر ایران در جهان

ترویج گفتمان صلح و گفتگو: با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های دیجیتال می‌توان گفتمان صلح و گفتگو را در جهان ترویج کرد و تصویر مثبتی از ایران به عنوان یک کشور صلح‌طلب ارائه داد. با تولید

محتوای هدفمند و پاسخگویی به شبهات، می‌توان به مقابله با ایران‌هراسی پرداخت و تصویر واقعی از ایران را به جهان نشان داد.

۲۰. جذب گردشگران

با استفاده از واقعیت مجازی و واقعیت افزوده می‌توان جاذبه‌های گردشگری ایران را به صورت تعاملی به نمایش گذاشت و گردشگران را به سفر به ایران ترغیب کرد. استفاده از فناوری‌های بیومتریک و هوش مصنوعی می‌تواند به تسهیل فرایند صدور ویزا و افزایش تعداد گردشگران ورودی کمک کند. (عطارد، ۱۴۰۲)

اولویت‌بندی راهکارها

اولویت‌بندی راهکارها بر اساس عوامل مختلفی از جمله اهمیت استراتژیک، تأثیرگذاری بر افکار عمومی، هزینه اجرا و امکان‌پذیری فنی انجام می‌شود. به طور کلی، می‌توان راهکارها را در سه دسته اصلی قرار داد: راهکارهای کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت. راهکارهای کوتاه‌مدت به سرعت قابل اجرا هستند و تأثیرگذاری آن‌ها در کوتاه‌مدت قابل مشاهده است. برای مثال، تقویت حضور در شبکه‌های اجتماعی و تولید محتواهای جذاب، از جمله راهکارهای کوتاه‌مدت محسوب می‌شوند. راهکارهای میان‌مدت نیاز به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری بیشتری دارند و نتایج آن‌ها در میان‌مدت قابل مشاهده است. توسعه پلتفرم‌های دیجیتال جامع و ایجاد شبکه‌های همکاری علمی بین‌المللی، نمونه‌هایی از راهکارهای میان‌مدت هستند. راهکارهای بلندمدت نیز نیازمند تغییرات ساختاری و سرمایه‌گذاری‌های کلان هستند و نتایج آن‌ها در بلندمدت قابل مشاهده است. توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و آموزش نیروی انسانی متخصص، از جمله راهکارهای بلندمدت محسوب می‌شوند. (فتاحی، ۱۳۹۵: ۶۶)

تعیین چارچوب زمانی

تعیین چارچوب زمانی برای اجرای هر یک از راهکارها به عوامل مختلفی از جمله پیچیدگی راهکار، منابع موجود و شرایط محیطی بستگی دارد. به طور کلی، می‌توان یک چارچوب زمانی کلی برای اجرای هر یک از دسته‌های راهکارها در نظر گرفت. راهکارهای کوتاه‌مدت می‌توانند در کوتاه‌مدت (چند ماهه) اجرا شوند. اجرای راهکارهای میان‌مدت ممکن است چند سال به طول انجامد. راهکارهای بلندمدت نیز ممکن است بیش از پنج سال به طول انجامد.

جدول ۱. چارچوب زمانی پیشنهادی برای اجرای مدل ارتقای دیپلماسی عمومی ایران

دسته راهکارها	چارچوب زمانی	اقدامات اولیه
کوتاه‌مدت	۱۲-۶ ماه	تقویت حضور در شبکه‌های اجتماعی، تولید محتواهای جذاب، پاسخگویی به سؤالات مخاطبان
میان‌مدت	۵-۲ سال	توسعه پلتفرم‌های دیجیتال جامع، ایجاد شبکه‌های همکاری علمی، برگزاری رویدادهای مجازی
بلندمدت	بیش از ۵ سال	توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، آموزش نیروی انسانی متخصص، اصلاح قوانین و مقررات

ارزیابی اثربخشی راهکارها

پس از ارائه راهکارها و اولویت‌بندی آن‌ها، مرحله بعدی ارزیابی اثربخشی این راهکارها است. ارزیابی اثربخشی به ما کمک می‌کند تا متوجه شویم که آیا راهکارهای پیشنهادی به اهداف مورد نظر دست یافته‌اند یا خیر و در صورت نیاز، اصلاحاتی را در آن‌ها ایجاد کنیم.

روش‌های ارزیابی

برای ارزیابی اثربخشی راهکارها، می‌توان از روش‌های مختلفی مانند تحلیل کمی و کیفی داده‌ها، نظرسنجی، مصاحبه و گروه‌های کانونی استفاده کرد. تحلیل کمی داده‌ها به ما کمک می‌کند تا به طور عددی تغییرات را اندازه‌گیری کنیم، در حالی که تحلیل کیفی داده‌ها به ما کمک می‌کند تا به درک عمیق‌تری از دلایل این تغییرات برسیم.

شاخص‌های ارزیابی

برای ارزیابی اثربخشی راهکارها، می‌توان از شاخص‌های مختلفی استفاده کرد. برخی از این شاخص‌ها عبارتند از:

تغییرات در نگرش مخاطبان خارجی نسبت به ایران: می‌توان با انجام نظرسنجی‌ها و تحلیل محتوای رسانه‌های خارجی، تغییرات در نگرش مخاطبان خارجی نسبت به ایران را اندازه‌گیری کرد.

افزایش تعامل در شبکه‌های اجتماعی: افزایش تعداد دنبال‌کنندگان، لایک‌ها، کامنت‌ها و اشتراک‌گذاری‌ها در شبکه‌های اجتماعی نشان‌دهنده افزایش تعامل مخاطبان است.

افزایش بازدید از وبسایت‌ها و پلتفرم‌های دیجیتال: افزایش تعداد بازدیدکنندگان از وبسایت‌ها و پلتفرم‌های دیجیتال نشان‌دهنده افزایش آگاهی مخاطبان نسبت به ایران است.

تغییر در روایت رسانه‌های خارجی درباره ایران: تحلیل محتوای رسانه‌های خارجی می‌تواند نشان دهد که آیا روایت رسانه‌ها درباره ایران مثبت‌تر شده است یا خیر.

افزایش همکاری‌های بین‌المللی: افزایش تعداد توافق‌نامه‌ها، قراردادهای همکاری‌های علمی و فرهنگی با سایر کشورها نشان‌دهنده موفقیت دیپلماسی عمومی است.

چشم‌انداز دیپلماسی عمومی ایران در عصر دیجیتال

دیپلماسی عمومی ایران در عصر دیجیتال با تحولات شگرفی روبرو خواهد بود. با گسترش فناوری‌های نوین ارتباطی و افزایش نفوذ شبکه‌های اجتماعی، دیپلماسی عمومی از حالت سنتی و دولتی خود خارج شده و به سمت تعاملات مردمی و چندجانبه حرکت خواهد کرد. در این چشم‌انداز، چندین عامل کلیدی نقش مهمی ایفا خواهند کرد.

دیپلماسی دیجیتال:

دیپلماسی دیجیتال به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای دیپلماسی عمومی در آینده، نقش محوری ایفا خواهد کرد. با استفاده از شبکه‌های اجتماعی، وبسایت‌ها و سایر پلتفرم‌های دیجیتال، ایران می‌تواند به

طور مستقیم با مخاطبان خود در سراسر جهان ارتباط برقرار کرده و تصویر واقعی خود را ارائه دهد. این امر به ایران امکان می‌دهد تا در گفتمان‌های جهانی حضور فعال‌تری داشته باشد و به مقابله با تبلیغات سوء علیه خود بپردازد.

دیپلماسی مردمی:

دیپلماسی مردمی با تکیه بر مشارکت شهروندان و سازمان‌های غیردولتی، نقش مهمی در شکل‌دهی افکار عمومی جهانی ایفا خواهد کرد. با تشویق شهروندان به مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، علمی و اجتماعی، ایران می‌تواند تصویری مثبت از خود به جهانیان ارائه دهد. (صالحی، ۱۴۰۰)

هوش مصنوعی و داده‌کاوی:

هوش مصنوعی و داده‌کاوی به عنوان ابزارهای قدرتمندی در تحلیل افکار عمومی و پیش‌بینی روندهای آینده مورد استفاده قرار خواهند گرفت. با استفاده از این ابزارها، ایران می‌تواند به طور دقیق‌تری نیازها و انتظارات مخاطبان خود را شناسایی کرده و استراتژی‌های ارتباطی خود را بر اساس آن تنظیم کند.

واقعیت مجازی و افزوده:

این فناوری‌ها می‌توانند در ارائه تجربیات تعاملی و جذاب به مخاطبان خارجی مورد استفاده قرار گیرند. با استفاده از واقعیت مجازی، می‌توان به مخاطبان اجازه داد تا از نزدیک با فرهنگ و تاریخ ایران آشنا شوند.

تحلیل و نتیجه‌گیری

با بررسی دقیق منابع و مطالعات انجام شده در زمینه دیپلماسی عمومی ایران و نقش فناوری‌های نوین اطلاعاتی در آن، می‌توان به چند نتیجه کلی دست یافت:

اهمیت روزافزون فناوری‌های نوین: در دنیای امروز، فناوری‌های نوین به ابزاری قدرتمند برای شکل‌دهی افکار عمومی و دیپلماسی تبدیل شده‌اند. ایران نیز برای ارتقای جایگاه خود در عرصه بین‌المللی، ناگزیر به بهره‌گیری حداکثری از این فناوری‌ها است.

وجود شکاف بین پتانسیل و عملکرد: با وجود پتانسیل بالای فناوری‌های نوین در ارتقای دیپلماسی عمومی ایران، هنوز شکاف قابل توجهی بین پتانسیل موجود و عملکرد واقعی وجود دارد. این شکاف ناشی از عوامل مختلفی از جمله کمبود منابع، نبود استراتژی جامع، عدم هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف و محدودیت‌های فنی است.

ضرورت تغییر رویکرد: برای ارتقای دیپلماسی عمومی ایران، نیاز به تغییر رویکرد از دیپلماسی سنتی به دیپلماسی دیجیتال است. این تغییر رویکرد مستلزم ایجاد زیرساخت‌های لازم، تولید محتوای جذاب و هدفمند، تعامل فعال با مخاطبان و استفاده از ابزارهای تحلیل داده است.

در نهایت، دیپلماسی عمومی ایران نیازمند یک رویکرد جامع و هماهنگ است که بتواند نقاط ضعف موجود را شناسایی کرده و با استفاده از فرصت‌ها، تصویر واقعی و مثبت ایران را در عرصه بین‌المللی ترویج دهد. این امر مستلزم همکاری نزدیک میان نهادهای دولتی و غیردولتی، استفاده مؤثر از فناوری‌های نوین اطلاعاتی، و توجه به نظرات و نیازهای مخاطبان جهانی است. با اجرای راهکارهای پیشنهادی و توجه به فرصت‌ها، ایران می‌تواند جایگاه خود را در عرصه بین‌المللی تقویت کرده و به عنوان یک بازیگر مؤثر در دیپلماسی عمومی شناخته شود. این تغییرات نه تنها به ارتقاء تصویر ملی کمک خواهد کرد بلکه می‌تواند به تقویت روابط فرهنگی و اجتماعی با دیگر کشورها منجر شود.

در مجموع، آینده دیپلماسی عمومی ایران در عصر دیجیتال بسیار امیدوارکننده است. با استفاده از ابزارها و فناوری‌های نوین، ایران می‌تواند به طور مؤثرتر در عرصه بین‌المللی حضور یابد. با این حال، برای دستیابی به این هدف، نیاز به برنامه‌ریزی دقیق، سرمایه‌گذاری مناسب و همکاری همه جانبه دستگاه‌های مختلف است که با اتخاذ راهکارهای مناسب و غلبه بر چالش‌های موجود، می‌توان دیپلماسی عمومی ایران را به ابزار قدرتمندی برای پیشبرد اهداف ملی تبدیل کرد.

منابع

- ایزدی، جهان‌بخش، (۱۳۹۲) آسیب‌شناسی دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران، تهران: موسسه مطالعات ابرار معاصر.
- بختیاری، م. (۱۳۹۰). "دیپلماسی عمومی و قدرت نرم.
- پورحسن، ع. (۱۳۹۵). اقتصاد دیجیتال: چالش‌ها و فرصت‌ها. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- خادم‌داده، ج.؛ ایزدی، ج. (۱۳۹۸). "آسیب‌شناسی ساختاری دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران". فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست.
- خادم‌داده، ج.؛ ایزدی، ج. (۱۴۰۱). "آسیب‌شناسی ساختاری دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران". فصلنامه مطالعات سیاسی.
- خراسانی، م. (۱۳۸۷). قدرت نرم و دیپلماسی عمومی نوین.
- رضایی، عاطفه. (۱۳۹۶). دیپلماسی عمومی در ایران: چالش‌ها و فرصت‌ها. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- سعیدی، م. (۱۳۹۸). دیپلماسی عمومی در عصر شبکه‌های اجتماعی. تهران: نشر نی.
- سلطانی فر، م.، & خان‌زاده، ل. (۱۳۹۲). دیپلماسی رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران (فرصت‌ها، چالش‌ها، آسیب‌شناسی و راهبردها). مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۱۴
- شعرباف، جواد، (۱۴۰۰) دیپلماسی دیجیتال؛ شکست مرزهای دیپلماسی سنتی

- صالحی، آزیتا. (۱۴۰۰). "دیپلماسی عمومی ایران: چالش‌ها و فرصت‌ها". فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل. عطارد، ف. ز. مطهرنیا، م. ز. ترابی، م. (۱۴۰۲). "الگوی تحلیلی دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام". فصلنامه سیاست متعالیه.
- فتاحی، عادل. (۱۳۹۵). دیپلماسی عمومی در ایران: چالش‌ها و فرصت‌ها. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- کاستلز، م. (۱۳۸۴). عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ. تهران: نشر نی.
- گارنت، ج. (۱۳۸۰). قدرت نرم: ابزار جدید قدرت در عصر جهانی‌شدن. تهران: نشر نی.
- مرادی، ح. (۱۳۹۷). دیپلماسی رسانه‌ای ایران: چالش‌ها و راهکارها. تهران: دانشگاه تهران.
- میرحسینی سیدعبدالحمید، حسین محمدی دوستدار، فصل نامه مطالعات قدرت نرم، ۱۳۹۳،
- معصومه زمانیان، سیدمهدی شریفی، محمدحسن شیخ الاسلامی، عباس نرگسیان، مطالعه تطبیقی دیپلماسی دیجیتال امریکا، بریتانیا، چین و روسیه، ۱۴۰۱، پژوهش نامه رسانه بین الملل
- محمدعبدالحسین زاده، رویکرد های جدید در دیپلماسی علم و فناوری، ۱۳۹۴، نشریه نشاءعلم، سال ششم
- نای، جوزف، (۱۳۸۹)، قدرت نرم، (ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل)، ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: انتشارات دانشگاه امام، صادق(ع)
- Asgharirad, J. (2020). "Public Diplomacy for a Global World: The United States and Iran". San Jose State University.
- Stimson Center (2024). "Iran Needs A New Foreign Policy Approach."
-)Melissen, J. (2005). "The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations."
- Digital diplomacy: The impact of the internet on international relations. (۲۰۰۸). Westcott, N